

Muistio

KPMG Oy Ab
Töölönlahdenkatu 3 A
PL 1037
00101 HELSINKI
Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Vastaanottaja Oulaisten kaupunki
Lähettäjä Auli Valli-Lintu
Pvm 13.2.2023
Viite Oulainen ja koron markkinaehtoisuus.docx

EU-valtiontukisäännökset ja koron markkinaehtoisuuden määrittely

1. Toimeksianto

Oulaisten kaupunki on pyytänyt oikeudellista lausuntoa, miten säännellään kaupungin markkinoilla toimivalle tytäryhteisölle antamien lainojen korkoja eli miten EU-valtiontukisäännökset määrittelevät mahdollisen markkinaehtoisuuden koron.

2. Yleistä EU-valtiontukisäännöksistä

EU-valtiontukisäännöksiä tarkoituksena on turvata kilpailuneutraalius eli se, ettei julkinen tuki vääristä kilpailua markkinoilla.

Valtiontukikriteereistä säädetään SEUT 107 ja 108 artiklassa. Valtiontuen tunnusmerkistö koostuu seuraavista kriteereistä, joiden kaikkien tulee täytyä, jotta toimenpiteen voidaan katsoa muodostavan valtiontukea:

- 1 julkisia varoja kanavoidaan yrityksiin/taloudelliseen toimintaan;
- 2 toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua;
- 3 toimenpide on valikoiva, eli se kohdistuu vain tiettyihin julkisiin tai yksityisiin yrityksiin; ja
- 4 toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Mikäli EU-valtiontukikriteerit täyttyvät, tulee lähtökohtaisesti tuki ilmoittaa komissiolle ennen päätöksen täytäntöönpanoa. Kunnan on lisäksi perusteltava lainapäätös tai vähintään muutoin esitettävä, millä perusteella laina on markkinaehtoinen ja täyttää EU-valtiontukisäännöksiä tuella asetamat edellytykset. Mikäli päätöstä tehtäessä valtiontukisääntelyn soveltuvuutta ei ole luotettavasti selvitetty taikka selvitystä ei ole päätöksenteon yhteydessä mainittu, viranomaisen päätös voidaan myöhemmässä muutoksenhaussa kumota muotovirheen perusteella.

Komissio on selkeyttänyt valtiontuen kriteereitä ja tulkitsemista tiedonannoilla.

3. Korkotiedonanto

Keskeinen lainoitukseen liittyvän valtiontuen kriteerien tulkintaan liittyvä tiedonanto on EU:n komission valtiontuen käsitteestä julkaisema tiedonanto (2016/C 262/01). Sen mukaan julkisena tukena ei huomioida sellaista rahoitusta, joka on annettu markkinaehtoisesti eli lainoituksessa noudatetaan markkinataloustoimijaperiaatetta.

Lainanantoon sovelletaan em. periaatteeseen pohjautuvaa ns. yksityisen velkojan testiä. Yksityisen velkojan testissä selvitetään, seuraako kunnan toteuttamista taloudellisista toimenpiteistä etua yritykselle suhteessa muihin yrityksiin. Testissä verrataan kunnan lainan korkoa ja ehtoja yrityksen muilta lainoittajilta saamiin lainoihin tai muiden vastaavien yritysten lainoihin. Jos kunta myöntää yritykselle lainan edullisemmin ehdoin kuin, millä yritys olisi saanut vastaavan lainan rahoitusmarkkinoilta, lainaan sisältyy valtiontukea. Lainan tukielementti muodostuu tällöin markkinakoron ja yrityksen maksaman koron erotuksesta (korkotuki). Jos kunta myöntää yritykselle lainan edullisemmin ehdoin kuin, millä yritys olisi saanut vastaavan lainan rahoitusmarkkinoilta, rahoitustoimenpiteeseen sisältyy valtiontukea.

Lainaan sisältyvän tuen määrä lasketaan markkinakoron ja lainan todellisen koron välisenä erotuksena siten, että lainan vuotuiset maksuerät diskontataan tuen myöntämishetken arvoon. Käytännössä lainan tuen määrä lasketaan vertaamalla yrityksen maksamaa korkoa markkinakorkoon (esim. hankkeessa, jossa on vastaavassa riskiasemassa oleva yksityinen rahoituslaitos mukana), tai jos sitä ei ole saatavilla, komission verkkosivuillaan julkaisemaan viitekorkoon, joka on ollut voimassa lainan myöntämishetkellä. Komission määrittämään vertailukorkoon lisätään yrityksen luottoluokituksista ja vakuuksista riippuva riskilisä. Jos lainaan sisältyy lyhennysvapaita jaksoja, tulee ne ottaa huomioon laskelmassa. Lyhennysvapaa jakso tarkoittaa käytännössä tukimäärän kasvamista.

Markkinataloustoimijaperiaatteen täyttymisen edellytysten selvittämiseksi komissio on kehittänyt vertailukohtia lainojen tukiluonteen määrittämiseksi. Komission ns. referenssikorkotiedonannossa (komission tiedonanto viite- ja markkinakorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta, 2008/C 14/02, , jäljempänä korkotiedonanto) on esitetty laskentamenetelmä, jota sovelletaan lainojen viitekorkoon. Referenssikorkotiedonannon perusteella lainan peruskoron tulisi perustua 12 kuukauden IBOR-korkoon (*interbankofferedrate*), toisin sanoen 12 kuukauden EURIBOR-korkoon, jonka lisäksi viitekoron määrittelyyn olisi sovellettava tiedonannon marginaaleja, jotka määritellään yrityksen luottokelpoisuusluokan ja vakuuksien perusteella. Referenssikorkotiedonannossa esitetty viitekorko toimii markkinahinnan indikaattorina niissä tilanteissa, joissa vertailukelpoista markkinatoimenpidettä ei ole helppo todentaa. Korkotiedonannon perusteella määritelty viitekorko on vain oletusarvo.

Korkotiedonannon marginaalimäärittely eli 12 kk EURIBOR-korkoon lisättävät peruspisteet ovat seuraavat:

Lainojen marginaalit peruspisteinä			
Luottokelpoisuusluokka	Vakuustaso		
	Hyvä	Tavanomainen	Heikko
Erittäin hyvä (AAA-A)	60	75	100
Hyvä (BBB)	75	100	220
Tyydyttävä (BB)	100	220	400
Heikko (B)	220	400	650
Huono/Yritys taloudellisissa vaikeuksissa (CCC tai huonompi)	400	650	1 000

Peruspisteillä tarkoitetaan osuutta prosentista (100:sta) eli 60 peruspistettä tarkoittaa 0,6 prosenttiyksikön marginaalia.

Korkotiedonannon mukaan peruskorkoon lisätään yleensä 100 peruspistettä (marginaali 1 %), jos kyse on lainasta yritykselle, jolla tyydyttävä luottoluokitus ja hyvät vakuudet tai hyvä luottoluokitus ja tavanomaiset vakuudet. Jos lainanottajasta ei ole käytävissä luottoluokitusta luokitus tehdään taseeseen perustuvalla menetelmällä. Tällöin peruskorkoon on käytävissä olevista vakuuksista riippuen lisättävä vähintään 400 peruspistettä. Konsernissa tytäryhtiön marginaali ei voi lisäksi olla alempi kuin emoyhtiön sovellettava marginaali. Yrityksen luottoluokitus voi perustua luottoluokittajan, kansallisen luokitusjärjestelmän tai pankkien käyttämiä maksuhäiriöriskiä ennustavien luokitusjärjestelmien luottoluokitukseen.

Jos yritys on taloudellisissa vaikeuksissa, tulee lainanannossa lisäksi ottaa huomioon komission tiedonanto suuntaviivoista valtiontuesta rahoitusalan ulkopuolisten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen (2014/C 249/01). Tämä tiedonanto koskee kuitenkin mahdollisuutta lainata yritykselle ylipäätään eikä lainanehtojen markkinaehtoisuuden määrittämistä.

4. Yhteenvedo koron määrittelemisestä

Kaupungin lainoituksesta tytäryhteisölle silloin, kun yhtiö toimii markkinoilla, on arvioitava EU-valtiontukisäännöksen perusteella. Jos kriteerit täyttyvät on arvioitava lainaehtojen markkinaehtoisuutta yksityisen lainantajan testin perusteella.

Lainaehtojen markkinaehtoisuus voi perustua yksityisen lainantajan määrittelemiin lainaehtoihin. Jos sellaista ei ole, lainaehtojen markkinaehtoisuuden arvioinnissa tulisi huomioida komission korkotiedonanto.

Korkotiedonannon mukaan lainan koron määrittelyn lähtökohtana tulisi olla 12 kk EURIBOR-korko. Lainamarginaalin määrittely riippuu yrityksen luottokelpoisuusluokasta sekä annettavista vakuuksista. Korkotiedonannossa on määritelty lainamarginaali eri tapauksissa. Koron lisäksi markkinatalousajoittajaperiaate edellyttää lainanannon muidenkin osien (laina-aika, lyhennysvapaa) markkinaehtoisuuden arvioimista.